

Dariusz Pleśniak
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

Bibliografia fotografii

Niektóre muzea posiadają bogate zbiory fotografii. Niestety, w większości wypadków dostęp do tych zbiorów jest bardzo utrudniony. Nie chodzi tu o to, iż muzea nie chcą udostępniać historykom swoich zasobów. Chodzi raczej o możliwość szybkiego dotarcia do określonych zdjęć, ponieważ istnieje problem z odpowiednim ich skatalogowaniem. W przypadku czasopism, artykułów czy książek sprawa jest prosta. Posiadają one charakterystyczne cechy, takie jak tytuł i nazwisko autora. W przypadku zdjęć sprawa nie jest taka prosta. Nie zawsze znany jest autor zdjęcia lub nazwa zakładu fotograficznego. Nie mają one zazwyczaj tytułu. Często bardzo trudno dokładnie zlokalizować gdzie zdjęcie było wykonane a także określić kiedy zostało wykonane. Specyficzne wymagania, jakie niesie ze sobą katalogowanie fotografii, spowodowało, iż oprogramowanie używane w muzeach do katalogowania innych zbiorów w przypadku fotografii okazywało się niewystarczające. Powstała zatem inicjatywa stworzenia programu bibliograficznego stworzonego specjalnie dla potrzeb fotografii o prostej obsłudze i nie wymagającego od użytkownika specjalistycznej wiedzy informatycznej. W założeniach program ów ma być rozpowszechniany za niewielką symboliczną opłatą. Pola, z których składa się pojedynczy rekord, były konsultowane z kilkoma pracownikami muzeów i oparte na ich sugestiach.

Każdy rekord składa się z następujących pól:

- liczba porządkowa,
- sygnatura,
- nr inwentarzowy,
- nazwa zbioru,
- imię i nazwisko autora (pseudonim),
- tytuł pracy,
- data wykonania zdjęcia z możliwością podania daty przybliżonej (np.: 1900–1902),

- miejsce wykonania,
- zakład fotograficzny,
- opis (opis zdjęcia, np.: ul. Warszawska, podczas festynu),
- pochodzenie (czyje zbiory),
- data przekazania,
- zastrzeżenia do praw autorskich,
- bibliografia,
- informacja na temat typu nośnika (negatyw, pozytyw, diapozytyw),
- typ podłoża (np.: folia, celuloza szkło) – dotyczy negatywu i diapozytywu,
- rodzaj negatywu (kolor, cz-b, sepiowany, tonowany) – dotyczy negatywu i diapozytywu,
- technika (brom, dagerotyp itp.) – dotyczy pozytywu,
- typ podłoża – (np.: barytowany) – dotyczy pozytywu,
- format,
- stan zachowania fotografii,
- miejsce przechowywania,
- napisy nalepki pieczętki,
- słowa kluczowe,
- uwagi,
- nazwisko osoby, która opracowała rekord,
- data opracowania rekordu,
- wartość i cena.

Wiele z pól ma charakter opisowy i nie ma w nich ograniczeń co do ilości znaków, np.: opis zdjęcia i bibliografia. Ponieważ wprowadzenie systemu opisu utrudnia użytkownikom szybkie przeszukiwanie bazy danych, aby ułatwić ten proces, wprowadzona jest możliwość tworzenia dowolnej ilości słów kluczowych, które mogą opisywać dany rekord. W przypadku katalogowania zdjęcia przedstawiającego szczyty górskie można np. zdefiniować następujące słowa kluczowe: pejzaż i góry. Inne zdjęcie o podobnej treści, gdzie dodatkowo wiemy, iż zostało wykonane w Tatrach, może zawierać trzy słowa kluczowe: pejzaż, góry i Tatry.

W przypadku wyszukiwania fotografii zawierających słowo kluczowe góry uzyskamy informacje o obu fotografiach. Jednak w przypadku słowa kluczowego Tatry zawężimy wynik wyszukiwań tylko do drugiego zdjęcia.

Niezależnie od wpisywanych informacji w poszczególne pola do każdego rekordu można załączyć niewielki obrazek tzw. miniaturę oraz informację o miejscu przechowywania cyfrowego obrazu wysokiej rozdzielczości nadającego się do druku.

W typowych bazach danych każdy rekord ma sztywno określoną liczbę znaków dla poszczególnych pól. Takie jednorodne bazy danych są bardzo wygodne

dla programisty, który je tworzy. Jednak taki typ zapisu danych nie sprawdziłby się w przypadku bibliografii fotografii. Dlatego w niektórych polach zastosowano możliwość wstawiania dowolnej ilości znaków. Dla użytkownika programu informacja, czy baza jest jednorodna, czy też poszczególne jej rekordy mają zmienną długość, nie jest zbyt istotna. Jednak dla autora programu zmiana koncepcji konstruowania rekordów ma znaczącą różnicę i spowodowało znaczne utrudnienie i wolniejszą realizację projektu. Zwiększona komplikacja w fazie realizacji oprogramowania jest jednak niezbędna, aby program spełniał wszystkie założenia.

Program bibliografia fotografii został podzielony na trzy niezależne podprogramy.

Pierwszy program służy w zasadzie wyłącznie do wprowadzania danych. Nie posiada on żadnych zaawansowanych narzędzi służących do wyszukiwania danych. Program ten jest całkowicie darmowy, co pozwala na skopiowanie go w kilku egzemplarzach i równocześnie wpisywanie danych przez kilka osób.

Drugi program jest programem głównym. Pozwala on podobnie jak program pierwszy na bezpośrednie wpisywanie nowych rekordów. Dodatkowo ma możliwość dołączania baz danych stworzonych przy pomocy pierwszego programu. Zawiera zaawansowane systemy wyszukiwania danych oraz pozwala określić, jaka część bazy danych, a także każdego rekordu będzie widoczna dla użytkownika końcowego korzystającego z programu trzeciego. Program ten będzie licencjonowany i możliwe będzie wykorzystywanie go tylko na jednym stanowisku.

Trzeci program służy wyłącznie do przeglądania danych bez możliwości ich modyfikacji i wprowadzania. Podobnie jak program pierwszy może on być powielany w dowolnych ilościach, ponieważ stanowi darmowy dodatek do programu drugiego.

Jak łatwo zauważyć, program numer dwa jest samowystarczalny i w zasadzie nie potrzebuje on obecności programów numer jeden i trzy, ponieważ pozwala zarówno na wprowadzanie danych, jak i swobodne nimi zarządzanie. Zastosowany podział na trzy niezależne podprogramy zamiast jednego miał na celu uniknięcie konieczności wykupywania kilku licencji przez ośrodek, który ów program zakupił, a chciałby, aby jednocześnie kilka osób wprowadzało dane lub gdyby zaistniała potrzeba udostępnienia wszystkich danych lub ich części innym osobą.

W chwili obecnej realizacja projektu zbliża się powoli do końca. Dłuższa niż początkowo zakładana realizacja projektu wynika z jego złożoności oraz faktu, iż pracuje nad nim nie zespół ludzi, lecz tylko jedna osoba.